

Revolutie als geestelijke crisis

Honderd jaar geleden vestigde de Russische Revolutie het staatsatheïsme

- ▶ Communisten voerden kerkvervolgung door
- ▶ Na 1945 milderde de onderdrukking
- ▶ Orthodoxen zien band met ontkerkelijking in Europa vandaag

Erik DE SMET

Precies honderd jaar geleden, in de nacht van 7 op 8 november 1917 (in de juliaanse tijdrekening 25 en 26 oktober) grepen in Rusland de bolsjewieken de macht en installeerden er een communistisch eenpartijregime dat standhield tot 1990. Een van de kernpunten van hun ideologie was het staatsatheïsme. Zo werd Rusland de eerste staat in de geschiedenis die zich tot doel stelde godsdienst te elimineren.

Was voor Karl Marx godsdienst een verdovend middel, voor de Russische revolutionair Vladimir Lenin waren geestelijken niets minder dan vijanden van de arbeidersklasse. In 1922 bereikte de repressie een eerste hoogtepunt: 7.100 priesters werden geëxecuteerd, de patriarch van de Russisch-orthodoxe Kerk

werd gearresteerd en alle kerkelijke eigendommen aangeslagen.

Na Lenins dood in 1924 temperde de vervolging enigszins. Ze bereikte in 1937 onder Jozef Stalin een nieuw hoogtepunt. Talloze kerken en kathedralen werden gesloopt of herbestemd tot graanschuur of garage. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog was het kerkelijke leven vermorzeld: duizenden geestelijken zaten in de beruchte goelags (straf- en werkkampen) en amper vier bisschoppen waren nog in vrijheid. De inval van de nazi's in 1941 in de Sovjet-Unie bleek een keerpunt want Stalin had de Kerk nodig voor de mobilisatie. Na 1945 bleef het staatsatheïsme echter overeind (op school werd nog altijd het atheïsme onderwezen). Toch kon de orthodoxe Kerk zich (weliswaar onder staatscontrole) allengs opnieuw ontwikkelen.

Mislukt experiment

De Russisch-orthodoxe Kerk besliste '1917' niet te gedenken met vieringen maar met gebed en reflectie. „Miljoenen gelovigen werden onderworpen aan gruwelijke vervolging en onderdrukking, gaande van spot tot terechtstelling”, stelt Hilarion,

Onlangs werd een monument voor de slachtoffers van het communisme ingewijd. © Belga Image

metropoliet van Volokolamsk en verantwoordelijk voor de externe relaties van zijn Kerk. „Onze Kerk bracht een grote menigte martelaren en belijders voort. Niemand in Rusland vóór 1917 kon bevroeden dat het eeuwenoude christendom zou vervangen worden door een atheïstisch regime. Ook dacht niemand dat het zo lang zou duren.”

Vandaag leggen de Russisch-orthodoxe kerkleiders een band tussen de gebeurtenissen in 1917 en de huidige ontkerkelijking in Europa. De revolutie had niet enkel sociaal-economische maar

ook spirituele gronden. „De elite en de meeste intellectuelen wierpen het geloof en gewone mensen volgden dat voorbeeld”, zegt metropoliet Hilarion. Een geestelijke crisis bracht dus de tragedie voort, zodat christenen op hun hoede moeten blijven.

Katlijn Malfiet, Ruslandkenner en hoogleraar aan de KU Leuven, begrijpt die op het eerste gezicht vreemde stelling. „De orthodoxe cultuur en religieuze ideologie vullen de leemte die het marxisme-leninisme achterliet”, zegt ze. „Het strijdende atheïsme is volledig verdampt.

Het was een experiment dat mislukte. Met veel cynisme wordt het vandaag weggelachen en beschouwd als een vergissing.”

Malfiet besluit: „Rusland wil het beter doen dan het Westen, dat het beschouwt als te weinig religieus onderbouwd, met een christendom dat niet bestand is tegen wat op zich afkomt. Het gaat Russen veeleer om een religieuze cultuur dan om geloof en Kerk. Orthodoxie maakt integraal deel uit van de Russische beschaving, die de ambitie heeft buiten haar grenzen aan invloed te winnen.”

Advertentie

Geef uw hart een plaats in uw testament

UW TESTAMENT biedt ...

- ☑ een waardige toekomst voor kinderen
- ☑ sterk verlaagde successierechten voor uw erfgenamen

En met een duo-legaat betaalt Onze Kleine Weeskinderen volledig de successierechten van uw dierbaren.

WENST U GRAAG MEER INFORMATIE?

- JA, ik ontvang graag gratis de gedetailleerde brochure rond schenkingen en legaten.
- JA, ik word graag vrijblijvend en in alle discretie gecontacteerd.

IN HOOFDLETTERS INVULLEN A.U.B.

Naam:
 Straat + n°:
 Postcode + Woonplaats:
 Tel:
 E-mail:
 Geboortedatum:/...../.....

Stuur deze coupon terug naar: Stichting Onze Kleine Weeskinderen, Heydenberglaan, 45/5 te 1200 Brussel. Of bel gerust op 02/721.64.61.

Nicole Boschaert, directeur, uw vertrouwenspersoon.

Contacteer mij in alle discretie, telefonisch 02/721.64.61 of per mail: nicole.boschaert@nph-belgium.org

Stichting

ONZE KLEINE WEESKINDEREN

IBAN: BE74 431 7173381 07 • Nationaal N°: 451 68 61 41

Synode voor Amazonegebied

Paus Franciscus kondigde aan dat er in oktober 2019 in Rome een bijzondere bisschoppenconferentie voor het Amazonegebied zal plaatsvinden. Negen landen zullen erbij betrokken zijn. Uitzonderlijk is dat niet. In het verleden waren er al bijzondere synoden, bijvoorbeeld voor het Midden-Oosten.

Voor de paus moet de synode nieuwe wegen voor evangelisatie vinden, vooral van de vaak vergeten inheemse volkeren. Ook moet de milieucrisis in het Amazonewoud worden aangepakt, omdat het een vitale rol speelt in de ecologie van de aarde. Een kwart van alle drinkwater komt uit het gebied. De uitdaging van de evangelisatie en de aandacht voor ecologie zijn niet toevallig de onderwerpen van Franciscus' documenten *Evangelii gaudium* en *Laudato si'*.

Bisschoppen hebben het lastig om de inheemse groepen van het Amazonewoud te bereiken. Volgens kardinaal Claudio Hummes, voorzitter van de interregionale kerkelijke groep REPAM, is de enige oplossing voor de evangelisatie de uitbouw van een inheemse en geïnculturerde Kerk, gedragen door een inheemse clerus. Dat lijkt allerm minst eenvoudig. Wellicht stelt de synode ook de vraag of er geen gehuwde mannen in de gemeenschappen zelf moeten worden opgeleid. (EDS)